

BUDGETUNDERLAG

2018-2020

Sámediggi
Sámedigge
Sámediggie
Saemiedigkie

Innehåll

Budgetunderlag för Sametinget avseende perioden 2018-2020.....	2
<i>Sammanfattning</i>	2
<i>Bakgrund</i>	2
Översikt av Sametingets finansiering (tkr).....	8
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	9
<i>Anslagspost 3:1 Sametinget, ap 1</i>	9
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	11
<i>Anslag 1:22 Främjande av rennäringen m.m</i>	11
Utgiftsområde 24 Näringsliv, Anslag 1:5 näringslivsutveckling.....	16
<i>Anslagspost 1</i>	16
Investeringar och finansiering.....	18
Finansiering.....	19
<i>Övrig kreditram och räntor för samhällsinvesteringar</i>	19
BILAGOR.....	20

Budgetunderlag för Sametinget avseende perioden 2018-2020

Sammanfattning

Sametingets behov av ytterligare medel för att tillgodose regeringens uttalanden och egna samepolitiska ambitioner beräknas till 16 mkr årligen. Detta måste ses som ett minimikrav för en bas- och kärnverksamhet (politisk personalförstärkning samt en förstärkning på tjänstemannanivå) som har en möjlighet att förverkliga de samepolitiska målen.

Behoven motsvaras av:

- Förstärkning av politiska verksamheten, motsvarande 3 heltidsuppdrag¹
- Förstärkning av samhällsplaneringsfunktionen, 2 tjänster²
- Förstärkning av stabsfunktionen med dels kompetens i och ansvar för internationella frågor, dels i frågor som griper över flera sakområden (t ex utbildning, kulturarv och samisk hälsa)
- Förstärkning av arbete med traditionell kunskap
- Förstärkning av språkarbetet med 7 tjänster³

Bakgrund

Sametinget överlämnar härmed sitt budgetunderlag för perioden 2018-2020 enligt förordningen (2000:605) om årsredovisningar och budgetunderlag. Sametinget vill främst uppmärksamma regeringen på bristen av både politiska resurser och tjänstemannaresurser för att klara av krav och direktiv gällande utförandet av Sametingets verksamhet.

Regeringens tidigare uttalanden

I regeringsförklaringen som Statsminister Lövéen presenterade den 15 september 2015 uttalades att:

*"Samerna har en särskild ställning som Sveriges urfolk. Regeringen avser arbeta med att öka samiskt inflytande och delaktighet. Sametinget förstärks."*⁴

Under 2016 återkom:

"Samiskt självbestämmande stärks. Samisk kultur och samhällsliv värnas."

Av detta kan förstås att regeringen både avser öka det samiska inflytandet via Sametinget som ett folkvalt organ och förstärka Sametingets roll som myndighet. Inflytandet stärks genom den konsultationsordning som är under framtagande. Beträffande myndigheten kan ett ökat inflytande säkerställas genom utökade myndighetsfunktioner både inom ramen för den egna myndigheten och i förhållande till andra myndigheter där samiska och same-relaterade frågor hanteras.

¹ Se bilaga Internationellt arbete

² Se bilaga Samhällsplanering

³ Se bilaga Att leda det samiska språkarbetet

⁴ <http://www.regeringen.se/contentassets/dd95ef69eafa4f6dadcac0c2b7855652/regeringsforklaringen-2015.pdf>

Vår verksamhet som folkvalt parlament och statlig myndighet

Sametinget har i egenskap av både folkvalt samiskt parlament och statlig myndighet vitt skilda verksamheter och uppdrag. Dessa spänner över stora områden som samhällsplanering, samiskt näringsliv, rennäring, landsbygdsutveckling, främjande av samiska kulturyttringar, kulturarvsfrågor, att leda det samiska språkarbetet, gränslöst nordisk samarbete, mänskliga rättigheter, minoritetsfrågor och urfolksfrågor. Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur.⁵

Syftet med införandet av Sametinget som statlig institution var att ge samerna ett betydande inflytande i frågor som berör den samiska kulturen och de samiska näringarna. Som samisk folkvald institution och myndighet är Sametinget alltså det centrala nav i vilket samiska frågor ska behandlas. För att åstadkomma detta har ansvaret för vissa myndighetsuppgifter flyttats över på Sametinget från andra myndigheter. Här kan nämnas regeringens proposition 2005/06:86 *Ett ökat samiskt inflytande* (som behandlades den 11 maj 2006 av riksdagen) genom vilken sektorsansvaret för rennäringen flyttades från Jordbruksverket till Sametinget vid årsskiftet 2006/2007. I propositionen uttalar regeringen beträffande ett ökat samiskt inflytande i frågor som rör samiska förhållanden att myndighetsuppgifter som rör samiska förhållanden successivt bör överföras till Sametinget. Den konsultationsordning som håller på att arbetas fram är ett annat positivt exempel på Sametingets ökande delaktighet och inflytande. Med denna utveckling får Sametinget ett utökat ansvar, både för myndighetsuppgifter och i sin funktion som folkvalt organ.

Samepolitiska mål

Det samepolitiska målet angivet i regeringens budgetproposition⁶ är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologisk hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1 utg.omr. 23, bet. 2005/06: MJU2, rskr. 2005/06:108). Centrala bedömningsgrunder är:

- samiskt inflytande och delaktighet
- utvecklingen av det samiska språkets användning och ställning
- utvecklingen av ett starkt och mångfaldigt samiskt kulturliv

Regeringen betonar särskilt:

”... för att uppnå målet om en levande samisk kultur är möjligheten till inflytande och delaktighet grundläggande. Det handlar bl.a. om att det samiska folket ska involveras formaliserat i processen inför beslut i frågor som berör samiska förhållanden.”⁷

Regeringen konstaterar i sina slutsatser att arbetet bör fortsätta och att det behövs insatser inom flera politikområden för att uppfylla målet inom politiken för det samiska folket. Regeringen bedömer att Sametinget fyller en viktig funktion genom att bevaka att samiska behov beaktas i samhällsplaneringen. Efterfrågan från olika aktörer som

⁵ 2 kap. 1 § Sametingslagen (1992:1433)

⁶ Prop. 2016/17:1 Utgiftsområde 1, s 36-40

⁷ Ibid. s. 36

önskar utnyttja och ändra användningen av marken inklusive naturresurserna i Sápmi har ökat, vilket påverkar Sametingets roll i samhällsplaneringen.⁸

Regeringens bedömning är även att det krävs fortsatt arbete för att uppnå målet med den samiska språkrevitaliseringen och att stödet till samisk kultur är viktigt för att det samiska folket själva ska kunna förmedla sin historia, sitt språk och sin identitet.

Regeringen avser därför att fortsätta arbetet med en höjd ambitionsnivå för att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv och stärka samernas rätt till självbestämmande. Regeringen värnar ett samiskt samhällsliv med framtidstro.⁹

Samiskt självbestämmande

Sametinget har således en lagstadgad skyldighet att utföra sitt uppdrag. Främjandet av den samiska kulturen och de samiska näringarna är dock även en rättighet som enligt folkrättsliga instrument tillkommer samerna i egenskap av urfolk och folk. I den nyligen reviderade grundlagen har samerna följaktligen rent bokstavligen erkänts som "det samiska folket". I sin rapportering till FN har Sverige tydligt markerat att samerna både är att betrakta som ett urfolk och ett folk i förhållande till folkrättens bestämmelser. Den särskilda ställning som det samiska folket har som Sveriges urfolk ska respekteras och efterlevnaden av deras rättigheter ska säkerställas.¹⁰

I egenskap av urfolk har samerna också rätt till självbestämmande. Denna rättighet stadgas bl.a. i artiklarna 3-5 i FN:s urfolksdeklaration (UNDRIP) från år 2007 som Sverige undertecknat.¹¹ Det samiska självbestämmandet behandlas även i den nordiska samekonvention som är under förhandling.

Enligt principen om urfolks rätt till självbestämmande har samerna rätt att upprätthålla sina egna politiska system och institutioner, därtill rätt att autonomt bestämma över interna frågor inklusive medel för att finansiera dessa funktioner. Sametinget ser att det finns luckor att fylla för att syftet med ett samiskt organ med betydande inflytande fullt ut ska kunna uppfyllas. Förenklat kan man säga att principen om självbestämmande innebär att samerna har rätt till effektivt deltagande/inflytande i frågor som berör dem och rätt att autonomt besluta i frågor som enbart berör dem.

⁸ Ibid. s. 38

⁹ Ibid. s. 39

¹⁰ Ibid s. 38.

¹¹ Rätten till självbestämmande återfinns också i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och är en del av den internationella sedvanerätten som Sverige är bunden av. Även om varken ICCPR eller UNDRIP är direkt tillämplig i svensk rätt ska Sverige tillämpa och tolka svensk rätt i enlighet härmed, s.k. fördragskonform tolkning. Se även regeringens skrivelse Vissa samepolitiska frågor (Ds 2009:40) där det konstateras dels att samerna är ett urfolk i Sverige, dels att Sverige är bundet av ett antal internationella konventioner som i olika avseenden tillförsäkrar urfolken vissa rättigheter.

Sametinget ska inte bara vara en institution som enbart avger yttranden eller deltar i samverkan med andra myndigheter som fått uppdrag som direkt berör samiska frågor, utan ansvaret ska ligga direkt på Sametinget där ett effektivt deltagande och inflytande kan utövas. Den samiska kulturen och näringarna måste värnas och utvecklas utifrån samernas uppfattning. Det måste därför skapas utrymme för samerna att prioritera områden och insatser enligt vad det samiska folket anser. Om Sametinget inte har de medel som krävs för detta stryps den samiska politiken och myndighetsutövandet vilket innebär ett åsidosättande av samernas rätt till självbestämmande.

Internationell kritik

Trots regeringens ambitioner att förstärka samernas situation och inflytande har flera rapporter från FN:s människorättskommitté och FN:s specialrapportör för urfolksrättigheter framfört kritik mot Sveriges bristande åtgärder i vissa avseenden. Som exempel kan nämnas de begränsade resurserna som allokeras till Sametinget och den långsamma processen för att anta en nordisk samekonvention.¹² Sverige har också uppmanats att införa reformer för att säkerställa en större autonomi för Sametinget i förhållande till andra statliga institutioner och myndigheter. Detta genom att se över Sametingets lagstadgade status och funktioner och säkerställa dess oavhängighet i beslutsfattande. Därtill att se till att tillräckliga medel tilldelas Sametinget så att det kan utföra sitt arbete som folkvalt organ.¹³

Sametinget förväntar sig att regeringen svarar på ovan kritik genom att utöka det samiska självbestämmandet och inflytandet och tilldelar Sametinget de ekonomiska medel som krävs för detta.

Ökat förvaltningsanslag

När Sametingets ansvarsområden och uppgifter växer krävs också att Sametingets personella och finansiella resurser ökar i motsvarande utsträckning. Idag räcker de ekonomiska resurserna inte till för att driva ordinarie verksamhet på ett kvalitativt godtagbart sätt som Sametinget både har rätt och skyldighet till enligt folkrättsliga instrument, författningar och regleringsbrev.

Med nuvarande resurser är det omöjligt för Sametinget att motsvara regeringens uttalade ambitioner samt de krav, de behov och den efterfrågan som finns på Sametinget både från externt håll av andra myndigheter och internt samepolitiskt. Nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning räcker inte till för att Sametinget ska kunna uppfylla sin lagstadgade roll varken på tjänstemannanivå eller på politisk nivå. Organisationen har idag svårt att på ett kvalitetssäkrat arbetssätt besvara remisser, delta i samråd eller svara på förfrågningar. Planeringsunderlag, så väl internt som externt, kan heller inte utvecklas till stöd för handläggning och samepolitik. Det finns inte heller tillräckligt med tid och resurser för att möta upp mot andra myndigheters önskemål om Sametingets deltagande i möten och projekt.

¹² CCPR/C/SWE/CO/7 para. 38, 39, Concluding observations on the seventh periodic report of Sweden, 116th session (7–31 March 2016) angående Sveriges efterlevnad av ICCPR.

¹³ A/HRC/33/42/Add. Para. 81 ff, Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples on the human rights situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland 9 August 2016

Sametinget har regelbunden kontakt med flera centrala förvaltningsmyndigheter, fem länsstyrelser och ett stort antal norrlandskommuner. Trycket från olika aktörer som önskar nyttja och ändra användningen av naturresurserna i Sápmi är större än någonsin tidigare samtidigt som klimatförändringen ställer stora krav på anpassning och ökar pressen på Sametinget. Med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning kan inte Sametinget helt och fullt uppfylla sin lagstadgade roll, varken på tjänstemannanivå eller på politisk nivå.

För att kunna vara det samiska folket till gagn, möta en ökande arbetsbelastning och vara en aktiv part i rådande samhällsutveckling är Sametinget i stort behov av ett ökat förvaltningsanslag. Detta är en förutsättning för att Sametinget ska kunna utföra både sitt politiska uppdrag och sitt myndighetsuppdrag att ta tillvara det samiska folkets intressen samtidigt som Sametinget kan vara ett stort stöd till regeringen och andra myndigheter inom andra områden som tangerar samisk kunskap såsom minoritetsfrågor, rasism, samhällsplanering (ekosystemtjänster, grön infrastruktur, biologisk mångfald och hållbarhet), klimatanpassning och traditionell kunskap.

En förutsättning för att Sametinget seriöst ska kunna möta det samiska folkets behov och efterfrågan samt överhuvudtaget kunna bedriva ett politiskt arbete är att det finns resurser till åtminstone fyra politiska tjänster i anslutning till styrelse och nämndverksamheten.

Sametinget bedömer därutöver att det kommer att behövas ytterligare tre heltidsanställda för att klara stabsfunktionen; dels ansvar för internationella frågor och dels frågor som griper över flera sakområden, dels i sakfrågor där det idag inte finns någon ansvarig handläggare som inom till exempel utbildning, samisk social omsorg, kulturarv och samisk hälsa.

Enligt regleringsbrevet ska Sametinget redovisa hur myndigheten arbetar med samisk traditionell kunskap samt dess betydelse för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Den samiska traditionella kunskapen, Árbiediehtu är central i förvaltningen av samiska näringar, språk och kultur. Sametinget behöver få särskilda resurser för att kunna arbeta kontinuerligt och utvecklande med Árbiediehtu och nå målen gällande 8j¹⁴ och 10c i konventionen för biologisk mångfald. Sametinget kan då samtidigt vägleda andra myndigheter och bidra till kunskap om såväl biologisk mångfald, grön infrastruktur och ekosystemtjänster.

Ett återrapporteringskrav i regleringsbrevet är att analysera kopplingen mellan den egna verksamheten och genomförandet av Agenda 2030. Sametinget arbetar idag med 8 av de 17 målen i Agenda 2030. Sametinget ser stora möjligheter att genom Agenda 2030-processen öka dialogen med andra myndigheter; inspirera och öka kunskapen om samiska hållbara lösningar. Sametingets kunskaper och kompetens om bl. a. det samiska kulturarvet och

¹⁴ En av de fem grundprinciperna är att traditionell kunskap ska värderas, ges samma respekt och anses som lika användbar och nödvändig som andra former av kunskap. För den artikeln finns ett arbetsprogram för nationellt genomförande av artikel 8j inom FN:s Konvention om biologisk mångfald samt relevanta beslut från partsmötena 2010 och 2014: https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/cbm/dokument/publikationer-cbm/cbm-skriftserie/cbm-skriftserie84_pow8j.pdf

språket, traditionell kunskap, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och samhällsplanering har i hög grad kopplingar till en global utveckling och kan starkt bidra till Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Det är samernas ansvar att se till att samiska språk fortlever men det går inte att säkra samiskans framtid utan samhällets stöd och aktiva åtgärder.¹⁵ Sametingets vision med det samiska språket är:

Alla samer kan tala, läsa och skriva samiska. De samiska språken är levande och välmående språk som används och värdesätts i samhället¹⁶.

Sametinget bör förstärkas i arbetet med att leda det samiska språkarbetet. De samiska språken är små och definieras som hotade språk enligt Unescos kriterier för hotade språk. Det innebär att samiska språk har samma behov som välmående språk har av utveckling och främjande, samtidigt som det finns behov av stödåtgärder som tillkommer små och hotade språk. Det handlar om att stödja de samiska språken på ett brett plan och på olika nivåer, genom bland annat språkvård, revitaliseringsinsatser och stöd till enskilda. Sametingets förvaltning bör förstärkas med ansvar, uppdrag och resurser för alla språkliga funktioner och uppdrag ett samhällsbärande språk kan behöva. Den senaste vetenskapliga undersökningen¹⁷ visar att de svenska samerna befinner sig i en långt framskriden språkbytesprocess. Sametinget anser att ytterligare aktiva revitaliseringsåtgärder bör sättas in för att vända på språkbytesprocessen. Sametinget behöver förstärkas med minst sju nya tjänster för att kunna vara en aktiv part i uppdraget att leda det samiska språkarbetet.

Inom samhällsplaneringsfunktionen behövs minst två nya tjänster, främst en resursförstärkning i form av en handläggare med juridisk kompetens. Näringsavdelningen skulle på så sätt kunna ta en mer aktiv roll inom bygg- och planarbetet. Sametinget skulle också kunna fungera som en resurs för andra myndigheter när det gäller exploateringar i samiskt område, klimatanpassning, miljö- och hållbarhetsfrågor.

¹⁵ Svonni, Mikael 2006, Språksituationen för samerna i Sverige. Sámi dutkan/Samiska studier

¹⁶ Sametingets språkpolitiska handlingsprogram: https://www.sametinget.se/handlingsprogram_sprak

¹⁷ Svonni, Mikael 2006, Språksituationen för samerna i Sverige. Sámi dutkan/Samiska studier

Översikt av Sametingets finansiering (tkr)

	2016	2017	2018	2019	2020
	<i>Utfall</i>	<i>Prognos</i>	<i>Beräkning</i>	<i>Beräkning</i>	<i>Beräkning</i>
ANSLAG (tkr)					
Utgiftsområde 1					
- anslag 1:3 Sametinget					
ap.1	36 570	44 738	63 438	61 578	63 038
ap.3	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
- anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter					
ap.12	2 142	2 200	2 600	2 600	2 600
ap.13	17 248	17 290	17 290	17 290	17 290
ap.14	5 965	6 000	6 000	6 000	6 000
ap.15	1 181	1 200	1 200	1 200	1 200
Utgiftsområde 17					
- anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete					
ap.5	15 319	15 377	15 377	15 377	15 377
Utgiftsområde 23					
- anslag 1:22 Främjande av rennäringen m.m.					
ap.2	105 138	103 915	125 915	125 915	125 915

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Anslagspost 3:1 Sametinget, ap 1

UTÖKNING FÖRVALTNINGSANSLAG (tkr)	2016	2017	2018	2019	2020
	Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
Utökat förvaltningsanslag			16 000	16 000	16 000
Sametingsvalet 2017		3 000	660		
Samernas folkbibliotek			1 500	1 500	1 500
Jämställdhet			480		
Etiskt råd			500	500	500
Sanningskommissionen			800	800	800
Psykosocial ohälsa bland samer			0	0	0
Samiskt parlamentariskt råd			1 760	1 040	2 500
Samisk nationalscen					
Samisk idrott					
Inrättande av ungdomsförbund					
Ökad finansiering av folkvalda delen					
Finansiering Gaaltije					
Summa	0	0	21 700	19 840	21 300

Kort presentation av budgetäskande:

- Utökat förvaltningsanslag – se sid 2-5

- Sametingsvalet 2017

Anordna utbildning för nyvalda politiker. *Bilaga 1*

- Samernas bibliotek

Det samiska folkbiblioteket bör bedrivas som ordinarie verksamhet inom Sametinget och finansieras inom förvaltningsanslagets ram. Idag bedrivs det via verksamhetsbidrag ur anslagspost 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet. Det samiska biblioteket har en viktig roll för att synliggöra den samiska litteraturen och de samiska språken. *Bilaga 2*

- Jämställdhet

Kartläggning av jämställdheten inom det samiska samhället i syfte att ta fram utvecklingsområden samt aktiva insatser. *Bilaga 3*

- Etiskt råd

Ett etiskt råd ska arbeta med att ta fram rådgivande riktlinjer för återföring av mänskliga kvarlevor. Detta ska ske ur ett urfolksperspektiv med historisk och

kulturell grund. *Bilaga 4*

- Sanningskommission

Sametingets styrelse arbetar tillsammans med Diskrimineringsombudsmannen för att inhämta synpunkter om att inrätta en sanningskommission. För det fortsatta arbetet krävs att resurser tillförs.

- Psykosocial ohälsa bland samer

Fortsätta arbetet om ohälsa bland samer med utgångspunkt enligt de förslag som överlämnades i rapporten "Kunskapssammanställning om samers psykosociala ohälsa" i juni 2016.

- Samiskt parlamentariskt råd (SPR)

De nordiska Sametingen har avtalat om ett gränsöverskridande samarbete som innebär att Sametinget står som värdland 2018-2019 i totalt 16 månader. Nästa parlamentarikerkonferens kommer att hållas 2020 vilket innebär utökade kostnader för deltagande alternativt som arrangör av konferensen. *Bilaga 5*

- Samisk nationalscen

Att inrätta en samisk nationalscen ger förutsättningar att arbeta med utformandet av vad samisk teater kan vara, utifrån rötterna i den samiska kulturen.¹⁸ *Bilaga 6*

- Samisk idrott

Det är viktigt att skapa en särskild bidragsordning för samisk idrott i syfte att främja och utveckla verksamheten på såväl utövare som på organisationsnivå. *Bilaga 7*

- Inrättande av ungdomsförbund för Sametingspartierna

Säkerställa att medel tillförs för att bilda ungdomsförbund. *Bilaga 8*

- Ökad finansiering av folkvalda delen

Medel för arbete inom Sametingets kansli, utökade medel för demokratiarbete, utökat partistöd till partierna i Sametinget

- Finansiering Gaaltije

En fast finansiering för det sydsamiska kulturcentrumet Gaaltije. Detta skulle säkerställa dess plats som resurscentrum för sydsamisk kultur, språk, näring och samhälle. *Bilaga 9*

¹⁸ Sametinget i Sverige 2013, Strategi för den framtida samiska scenkonsten i ett samnordiskt perspektiv

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Anslag 1:22 Främjande av rennäringen m.m

UTÖKNING FRÄMJANDE- ANSLAG (tkr)	2016	2017	2018	2019	2020
	Utfall	Prognos	Beräkning	Beräkning	Beräkning
Utökning av främjandeanslag			10 000	10 000	10 000
Riksgränsstängsel	6 000	10 000	22 000	22 000	22 000
Indexökning av 1:22		32 490	32 490	32 490	32 490
Summa	6 000	42 490	54 490	54 490	54 490

Kort presentation av budgetäskande:

- Riksgränsstängsel

Underhållet av riksgränsstängsel har satts på undantag i ett par år pga. bristande medel. Vid en ratificering av renskötselkonventionen kommer kostnaden för rivning och nyuppbyggnad att uppgå till 36 mkr fördelat på 3 år.

- Rennäringens främjandeanslag

Anslaget har visat på ett reellt underskott de tre senaste åren:

2016:	-6,5 mkr
2015:	- 6,2 mkr
2014:	- 2,2 mkr

Orsaken kan härledas främst till en hög rovdjursersättning, klimatförändringen samt nya verksamheter i anslaget som inte tilldelats finansiering, som skadeförebyggande åtgärder för rovdjur och förvaltningsverktyg för toleransnivåer.

- Konsumentprisindexökning

Indexuppräknings av anslaget med basår 1993 vilket innebär en ökning med cirka 30 %. Belopp beräknat på anslag 1:23 år 2016.

Historik Anslag för främjande av rennäringen m.m

Medelstillelningen för rennäringens främjandeanslag under perioden 2009-2016 framgår av följande tabell:

År	(tkr)
2009	
Rennäringens främjandeanslag 1:28, ap.2	55 718
varav åtgärder för anpassning t ändrade klimatförhållanden	(9 000)
Ersättningar för viltskador 1:8 ap. 3, inventeringskostnader	3 210
Ersättningar för viltskador 1:8 ap. 2	55 987
Totalt	114 915

	(tkr)
2010	
Rennäringens främjandeanslag 1:28, ap.2	106 705
varav åtgärder för anpassning t ändrade klimatförhållanden	(10 000)
Rennäringens främjandeanslag 1:28, ap.3,	
Inventeringskostnader	3 210
Ersättningar för viltskador 1:8 ap. 2	9 544
Totalt	119 459
2011	
Rennäringens främjandeanslag 1:28, ap.2	112 705
Varav åtgärder för anpassning t ändrade klimatförhållanden	(10 000)
Rennäringens främjandeanslag 1:28, ap.3,	
Inventeringskostnader	3 210
Ersättningar för viltskador 1:8 ap. 2	5 000
Totalt	120 915
2012	
Rennäringens främjandeanslag 1:26, ap.2	104 705
Rennäringens främjandeanslag 1:26, ap.3,	
Inventeringskostnader	3 210
Ersättningar för viltskador 1:8 ap. 2	5 000
Totalt	112 915
2013	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap.2	104 705
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap.3,	
Inventeringskostnader	3 210
Ersättningar för viltskador 1:8 ap. 2	0
Totalt	107 915
2014	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap.2	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap 3,	104 705
Inventeringskostnader	3 210
Totalt	107 915
2015	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap.2	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap 3,	104 705
Inventeringskostnader	3 210
Totalt	107 915

Tabellen exkluderar ersättning (4 mkr från 2011) till SLU för predationsstudier av rovdjur m.m.

2016	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap.2	
Rennäringens främjandeanslag 1:23, ap 3,	104 705
Inventeringskostnader	3 210
Totalt	107 915

2017	
Rennäringens främjandeanslag 1:22	103 915

Rovdjursersättningen för 2016 och 2017 förväntas ligga på minst samma nivå som det senaste året 54-56 mkr.

Drygt 75 procent av anslaget utgörs av bidrag och ersättningar som en följd av omvärldshändelser som Sametinget inte kan påverka. Detta gäller följande verksamheter:

Bidrag och ersättningar 2015		
Ersättning Tjernoby, inkl avskrivn mot anslag	5 837 730	5,1 %
Pristillägg	16 059 351	14,0 %
Rovdjursersättningar	54 350 856	47,4 %
Skadeersättning för massdöd 4)	820 968	0,7 %
Skadeförebyggande åtgärder	298 585	0,3 %
Katastrofskadeskydd, kostnad 5)	9 032 708	7,9 %
Summa	86 400 198	75,4 %

Med befintligt anslag blir det i princip omöjligt att upprätthålla en kvalitet på de uppgifter som regleringsbrevet föreskriver. Sametinget har blivit tvungna att rejält sänka ambitionerna avseende renodlade förvaltningsuppgifter som renmärkeshantering, samhällsplanering-/markanvändningsredovisning och handläggning av effekterna efter Tjernobyolyckan.

Sametingets befintliga anslag kommer inte att kunna täcka kostnader för den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken, åtaganden för riksgränsstängsel samt prisstöd för renköttproduktionen. Sametinget kommer med nuvarande nivå på rennäringens främjandeanslag inte kunna utveckla eller kvalitetssäkra arbetet med renbruksplaner eller rapportera statistik i enlighet med regleringsbrev eller riksrevisionens krav.

I nuvarande främjandeanslag finns inget utrymme för omprioriteringar för katastrofskade- och rovdjursersättningar i den storleksordning som nu gäller. För beskrivning av utvecklingen av arbetet som bedrivs via anslag 1:23, se även Sametingets budgetunderlag, dels för 2016-2018, dels för 2017-2019.

Rennäring och rovdjur

Sametinget är ansvarig myndighet för att betala ut rovdjursersättningar och ersättningar för samebyarnas kostnader för rovdjursinventering enligt Viltskadeförordningen (2001:724). Sametinget ska verka för att de skador rovdjuren orsakar ska vara acceptabla, bl.a. genom att i samverkan med Naturvårdsverket samordna arbetet med ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen. Sametinget ska redogöra hur uppdraget genomförts och inriktningen för det fortsatta arbetet. Vidare ska Sametinget samråda med länsstyrelserna i Dalarnas, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län i arbetet med förvaltningsverktyget.

10 % toleransnivå för samebyarna

Arbetet med att anpassa rovdjurspopulationerna till en toleransnivå på maximalt 10 % för

samebyarna har avstannat. Arbetet förväntas ta 3-4 år innan samtliga samebyar arbetar utifrån förvaltningsverktyget och en toleransnivå förutsatt att resurser tilldelas ändamålet. I Sametingets och Naturvårdsverkets rapport som förelåg betänkandet 2013/14: MJU7 *En hållbar rovdjurspolitik*, föreslog de båda myndigheterna stärkta resurser till att utveckla förvaltningsverktyg och beslutsunderlag som är en förutsättning för förvaltningsverktyget.

Skadeförebyggande åtgärder

När det gäller bidrag för skadeförebyggande åtgärder beslutade regeringen om en förändring i december 2013 (Viltskadeförordning 2001:724, § 3), vilket inneburit att bidraget inte längre dras från rovdjursersättningen för samebyarna utan direkt belastar rennäringens främjandeanslag. Däremot tillskötts inga nya medel utan anslaget förblev oförändrat.

Samebyarnas inventering av rovdjur

Fördelning av medel för samebyarnas kostnader för rovdjursinventering utbetalas idag efter samebyarnas barmarksareal i km². Sametingets anslag för samebyarnas inventering av rovdjur har alltsedan det nya ersättningssystemet infördes 1996 legat kvar på oförändrad nivå. Rovdjursutredningen (SOU 2007:89) konstaterade i sitt betänkande vikten av att rovdjursinventeringen inom renskötselområdet fortsätter att utvecklas i samverkan mellan länsstyrelserna och samebyarna. Operativt ansvariga för verksamheten är länsstyrelserna. Inventeringarna i renskötselområdet sker till stor del av samebyarna med hjälp av fast anställd personal. Då ersättningssystemet introducerades 1996 fanns det ca 6 miljoner kronor till inventeringsarbetet som då fördelades lika mellan länsstyrelserna och samebyarna. Ersättningen, ap 3 i Rennäringsanslaget har under åren i huvudsak varit oförändrat (3,2 mkr) medan anslaget till länsstyrelserna vuxit till att motsvara drygt 25 mkr. Sett till prisutvecklingen när det gäller drivmedel och utrustning i form av snöskotrar etc. har ersättningen till samebyarnas inventeringsverksamhet i praktiken minskat sedan inventeringarna infördes 1996. Detta har skett trots att inventeringsmetoderna utvecklats och rovdjursstammarna ökat.

Klimatanpassning

Regeringen beviljade extra medel både under 2007 och 2008 (30 000 tkr resp. 15 000 tkr) med anledning av väderförhållandena och den påföljande beteskris som då uppstod. Utbetalad katastrofskadeersättning till samebyarna 2009-2014 framgår av följande tabell:

År	tkr
2009	1 147
2010	3 067
2011	0
2012	4 024
2013	2 089
2014	10 051
2015	9 033
2016	6 500

Denna ersättning har Sametinget bekostat direkt ur främjandeanslaget med hänvisning till regleringsbrevets anvisningar om att Sametinget kan lämna katastrofskadeskydd enligt a §

35 rennäringsförordningen. Ifjol fick Sametinget fick en anslagskredit på 5,2 mkr som nyttjades fullt ut.

På senare år har det blivit mer regel än undantag med beteskriser när väderleken växlar mellan omväxlande kallt och varmt väder och renarna inte kan tillgodogöra sig renbetet pga. isbildning på markvegetationen. Årets ansökningar hamnar preliminärt i storleksordningen drygt 6,5 mkr. 21 samebyar har hittills ansökt om katastrofskadeskydd.

Sametinget har under 2016 tagit fram en handlingsplan för klimatanpassning för samiska näringar och samisk kultur. De åtgärdsområden som planen innehåller är följande:

- *Öka flexibiliteten* genom bl.a. lokala handlingsplaner, stödja innovationer och samisk näringslivsutveckling
- *Kunskapsförmedling* genom bl.a. utbildningar i klimatförändringar och klimatanpassning, öka samverkan med andra myndigheter som Skogsstyrelsen för ökad förståelse för olika näringar samt förmedling av expertkunskap.
- *Krisberedskap* vad gäller arbetsmiljö och hälsa

Statistik

Sametinget är central förvaltningsmyndighet för samiska frågor och ska enligt regleringsbrevet bidra till, levande samisk kultur, utveckla de samiska näringarna samt en samhällsplanering där samiska behov beaktas. För dessa områden finns det, enligt regleringsbrevet, omfattande mål och återrapporteringskrav. För att klara av dessa rapporteringskrav behöver Sametinget ha en funktion som ansvarar för att statistik tas fram och att statistikverksamheten breddas och fördjupas.

Inga resurser har funnits för samisk statistik och näringsstatistik vilket medfört att Sametinget haft svårt att uppfylla kraven avseende återrapportering och analys. Riksrevisionen har vid flera tillfällen påpekat brister i analys och återrapportering. Likaså framkom den bristen i Statskontorets myndighetsanalys. Återrapporteringskraven i regleringsbrevet är omfattande, bl. a. ska Sametinget redovisa indikatorer som beskriver utvecklingen, hur effekt/resultat förhåller sig till planerad verksamhet samt utvecklingen av övriga näringar såsom duodji (slöjd) och turism.

Sametinget har förvisso inrättat ett projekt som skapat en grund för en statistikfunktion. Att finansiera fortsatt verksamhet via främjandeanslaget är ingen bra lösning, dels pga. medelsbrist, dels pga. Sametingets breda ansvarsområde där inte bara statistik för rennärigen behöver utvecklas. Sametinget har ett brett uppdrag och ska klara av att planera, styra och följa upp en bred verksamhet. För det krävs utökad statistik utöver de data man har via handläggningen idag (slaktdata och renlängdsuppgifter). Sametinget ansvarar för utvecklingsmedel och transfereringar inom både näringar, kultur och samhällsutveckling. Bilden av de samiska näringarna är komplex samtidigt som de i förhållande till motsvarande näringsgrenar på nationell nivå är små, mätt med traditionella indikatorer/ nyckeltal.

Sen tidigare finns ingen officiell statistik runt samiska näringar annat än den som Jordbruksverket givit ut via prisstödsregister (Slaktstatistik 1 ggr/år) samt genom renlängden (antal ren/renägare). De försök att bredda statistiken har endast varit i projektform (Svensk Rennäring 1999, SCB m.fl) och varit mycket kostsamma och inte skapat några långsiktiga värden.

Idag saknas statistik över samiskt näringsliv och kultur vilket leder till brister i kunskap och beslutsunderlag. En statistikfunktion skulle avsevärt kunna förbättra analys, återrapportering och beslutsunderlag. För att Sametinget ska få del av andra myndigheters statistik krävs status som statiskansvarig myndighet. Resursbehovet är 1 500 tkr/år.

Utgiftsområde 24 Näringsliv, Anslag 1:5 näringslivsutveckling

Anlagspost 1

UTÖKNING (tkr)	2016	2017	2018	2019	2020
	<i>Utfall</i>	<i>Prognos</i>	<i>Beräkning</i>	<i>Beräkning</i>	<i>Beräkning</i>
Renbruksplaner Sametinget	2 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Renbruksplaner Skogsstyrelsen	1 921				
Summa	4 000	6 000	6 000	6 000	6 000

Renbruksplaner

Sametingets och de 51 samebyarnas kostnader för att fortsätta utveckla och hålla renbruksplanerna (RBP) "levande" från och med 2018 beräknas uppgå till 6 mkr per år. I den summan ingår Skogsstyrelsens beräknade kostnader på 2 mkr per år.

För en uthållig markanvändning och förvaltning av naturresurser behövs tillgång till bra information om landskapet och GIS-verktyg för att få till stånd en hållbar planering i ett landskapsperspektiv. Förändringar i markanvändning och klimatförändringar leder till att renarnas livsmiljöer fragmenteras. Observationer som dokumenteras i renbruksplanerna bidrar med viktig information om förändringar i mark och vatten, både när det gäller effekter av annan markanvändning, klimatförändringar och kulturspår. Renbruksplanerna kan också ligga som grund för nya innovationer, exempelvis restaurering och tillgängliggörande av betesmarker, i samband med klimatanpassning.

Arbetet att upprätta renbruksplaner har bedrivits i samverkan mellan samebyarna, Sametinget, Skogsstyrelsen och Sveriges lantbruksuniversitet. Det har lett till ett koncept som nu fått genomslag på flera sätt, inte minst som underlag för kommunikation, samråd och beslutsfattande. Syftet med arbetet var bland annat att samebyarna skulle dela in betesmarkerna i olika värdekärnor ur rennäringens perspektiv. I arbetet har man använt satellitbilder och annat kartmaterial i kombination med renskötarnas traditionella kunskaper. En central del i arbetet med renbruksplanerna var att utveckla ett geografiskt informationssystem som alla samebyar fick tillgång till, nämligen RenGIS som blivit något av en motor i arbetet. Omvärldsfaktorer som kan påverka rennäringen har också sammanställts i RenGIS. Till dessa hör information om skogsbruk, gruvnäring, vind- och vattenkraft, infrastruktur,

jordbruk, friluftsliv, klimat och väder, natur- och kulturmiljöer samt rovdjur. Genom att samla all denna information tillsammans med information om renskötseln i RenGIS blir de sammanlagda effekterna av all markanvändning tydligare.

GPS-halsband på renar har gjort det möjligt att följa hjordarna i realtid. Halsbanden är ett utmärkt hjälpmedel för att samla, förmedla och förstärka den traditionella kunskapen om renens rörelser som finns inom samebyarna.

Det finns många exempel på hur renbruksplanerna redan idag används som besluts- och planeringsunderlag vid exempelvis etablering av vindkraft, gruvdrift, turismanläggningar och som underlag för samråd med företrädare för skogsbruket. En nyckelfaktor för att uppnå miljö kvalitetsmålet *Storlagen fjällmiljö* är tillgången på renbete under hela renens årstidscykel. I det målet preciseras att: "... fjällens värden för rennäringen är bevarade och fjällens karaktär av betespräglad, storslaget landskap med vidsträckta sammanhängande områden är bibehållen". I framtiden kan användningen breddas ytterligare för en ännu bättre samlad nationell miljöövervakning och samhällsnytta.

Finansieringen kring den fortsatta utvecklingen av renbruksplaner och rennäringens omvärldsfaktorer är fördelade enligt följande:

• Verksamhets- och konceptutveckling	0,5 milj.kr/år
• Ajourföreling/kvalitetssäkring	2,5 milj. kr/år
• Kompetensutveckling/produktsupport	1,5 milj kr/år.
• Teknikdrift/systemutveckling	1,5 milj. kr/år

Investeringar och finansiering

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(tkr)	Utfall	Prognos	Beräkn.	Beräkn.	Beräkn.	Beräkn.
Immateriella investeringar						
<i>Datasystem, rättigheter m.m.</i>			300			
Materiella investeringar						
<i>Maskiner, inventarier och installationer m.m.</i>			780			
<i>Byggnader, mark och annan fast egendom</i>						
<i>Övriga verksamhetsinvesteringar</i>						
Summa verksamhetsinvesteringar	0	0	1080	0	0	0
Finansiering						
<i>Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)</i>	1 039	388	968	468	0	0
<i>Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)</i>						
<i>Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)</i>						
<i>Anslag (efter medgivande av regeringen)</i>						
Summa finansiering	1 039	388	968	468	0	0

Finansiering

Övrig kreditram och räntor för samhällsinvesteringar

(tkr)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Utfall	Prognos	Beräkn.	Beräkn.	Beräkn.	Beräkn.
IB lån i Riksgäldskontoret	1 690	1 039	388	968	468	0
Nyupplåning (+)			1 080			
Amorteringar (-)	-651	-651	-500	-500	-468	
UB lån i Riksgäldskontoret	1 039	388	968	468	0	0
Beslutad/föreslagen låneram	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600
Ränteutgifter	17	2	2	2	2	2
Finansiering av räntor och avskrivningar						
Utgiftsområde 1 anslag 3:1	668	653	502	470	2	0
Övrig finansiering						

BILAGOR

Bilaga Samhällsplanering	21
Bilaga Internationellt arbete	23
Bilaga Att leda det samiska språkarbetet	24
Bilaga 1	26
Bilaga 2	26
Bilaga 3	27
Bilaga 4	28
Bilaga 5	29
Bilaga 6	30
Bilaga 7	31
Bilaga 8	31
Bilaga 9	32

Bilaga Samhällsplanering

Samhällsplanering

Sametinget är enligt lag skyldig att medverka i samhällsplanering och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid nyttjande av mark och vatten. Detta innebär kontakt med flera centrala förvaltningsmyndigheter, fem länsstyrelser och ett stort antal norrlandskommuner. Eftersom pressen från olika aktörer som önskar nyttja och ändra användningen av naturresurserna i Sápmi är större än någonsin tidigare, ökar också pressen på Sametinget. Med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning riskerar Sametinget att inte kunna uppfylla sin lagstadgade roll.

Sametingets uppdrag från riksdagen är att tillvarata samiska behov och rennäringens intressen i samhällsplaneringen (Sametingslagen 2 kap. § 1 p.4). Ett återrapporteringskrav som regeringen ställt i regleringsbrevet är att *Sametinget ska göra en samlad bedömning av hur verksamheten bidragit till en levande samisk kultur, stärkt och utvecklat samernas och de samiska näringarnas ställning i samhället samt en samhällsplanering där de samiska behoven beaktas*. I regleringsbrevet anges också att Sametinget ska redovisa markanvändning, riksintressen, och marker som är speciellt värdefulla eller känsliga för renskötseln, natur- och kulturmiljövärden.

De senaste åren har det varit ett markant ökat intresse både från mineralföretag och regering samt regionala myndigheter att öka gruvverksamhet och vindkraftsetableringar. Skogsbruket har stått för en omfattande avverkning inom många samebyar. Turismen har ökat starkt genom olika turistanläggningar med krav på ytterligare utbredning i form av nya vägar, leder och aktiviteter i fjällområdet. Därutöver kommer konsekvenserna av klimatförändringen direkt att påverka samernas traditionella marker och renskötsel på kort sikt med mycket varierande väderlek och risk för att renbetet låser sig på grund av isbildning. Det är inom areal- och samhällsplaneringen som hanteringen av konsekvenserna av klimatförändringarna måste ske.

Omvärldsförändringarna innebär att aktiviteterna tilltar både i det privata näringslivet och i den offentliga förvaltningen. Båda dessa sektorer påverkar Sametingets beredskap och verksamhet. Det ovan nämnda innebär att areal- och markförvaltningen är ett mycket viktigt och strategiskt område att utveckla både för renskötseln och för samerna, men också för Sametinget som förvaltningsmyndighet.

Regeringen har även uppdragit till andra myndigheter att i eller efter samråd med Sametinget lämna förslag i olika frågor. Förutom de av regeringen beslutade samrådsuppdragen efterfrågar också länsstyrelser, kommuner, universitet, intresseföreningar och privata företag Sametingets medverkan i olika samråd, projekt eller konferenser. Ett viktigt underlag i samhällsplaneringen är Sametingets markanvändningsredovisning (*iRenmark*). Renskötselns markanvändningsdata omfattas dessutom av EU direktivet *Inspire*, vilket innebär omfattande krav på anpassning och prestanda när det gäller data och tillhandahållande av data. Sametingets geodata kan komma att omfatta ett flertal av EU utpekade teman. Sammantaget ställer detta stora krav på Sametingets resurshantering.

Med nuvarande personalstyrka har Sametinget svårt att motsvara de krav, de behov och den efterfrågan som finns inom samhällsplaneringsområdet. Nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning räcker inte till för att Sametinget ska kunna uppfylla sin lagstadgade roll. Näringshandläggarna hinner inte med att på ett kvalitetssäkrat sätt besvara remisser och förfrågningar som inkommer. Planeringsunderlag, så väl internt som externt, kan inte utvecklas till stöd för handläggning i den takt som är nödvändig. Det finns inte heller tillräckligt med tid och resurser för att möta upp mot andra myndigheters önskemål om Sametingets deltagande i möten och projekt. Myndighetens arbete sker hela tiden på marginalen, vilket innebär att inga resurser finns till Sametingets egna initiativ. Sametinget konstaterar att nuvarande resurstilldelning inte uppfyller kraven varken utifrån urfolksdeklarationen, CBDs artikel 8j, CBD:s handlingsplan för 10c eller CBD:s arbetsprogram för skyddade områden. Sametinget påpekar att det är viktigt att det finns en process som tillgodoser fullt och effektivt deltagande av samer. Dagens förvaltnings- eller sakanslag tillgodoser inte samiskt inflytande.

Sametinget bedömer att det kommer att behövas ytterligare två heltidsanställda för att klara samhällsplaneringsfunktionen. I första hand behövs en resursförstärkning i form av en handläggare med juridisk kompetens. Näringsavdelningen skulle på så sätt tillföras en förstärkning i samhällsplaneringsarbetet och kunna ta en mer aktiv roll inom bygg- och planarbetet. Sametinget skulle också kunna fungera som en resurs för andra myndigheter när det gäller exploateringar i samiskt område, klimatanpassning, miljö- och hållbarhetsfrågor och svara upp bättre på de förfrågningar och önskemål om samråd som kommer från andra myndigheter.

Konsultationsordning

När konsultationsordningen mellan regeringen och Sametinget träder i kraft kommer Sametinget att behöva mer resurser för att arbeta både politiskt och på tjänstemannanivå. Oavsett hur omfattningen av konsultationsordningen blir behöver Sametinget ett ökat anslag för att uppfylla sin del i konsultationsordningen.

Bilaga Internationellt arbete

Internationellt arbete

Sametinget saknar resurser för att driva, följa upp olika internationella författningar och rapporter. Det finns inte heller medel för att delta vid de av FN sanktionerade konferenserna. Sametinget skulle kunna bidra mycket till Sveriges ambitioner vad gäller de konventioner man undertecknat och som berör urfolk. Att samerna i Sverige även har möjlighet att delta och bidra med urfolkskunskap i FN-systemet borde vara en förutsättning för Sveriges regering då man indirekt uttryckt detta i olika konventioner och deklamationer som berör urfolk. Även i många rapporter poängterar Sverige att urfolksfrågor prioriteras högt. Att då "utesluta" samerna i olika delegationer pga. bristande resurser rimmar dåligt.

Norge har en bra modell där Sametinget och regeringen avtalat om samernas deltagande och roll vid internationella event, både när det gäller att ingå i den norska delegationen eller när Sametinget själv har fått ackreditering till eventet.

Bilaga Att leda det samiska språkarbetet

Att leda det samiska språkarbetet.

Sametinget har enligt sametingslagen (1992:1433) 2 kap. § 1 p.3 som uppgift att fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet. Sametingets språkpolitiska handlingsprogram, antaget av Sametingets plenum 2016-05-31 – 06-02 har utöver språkmål även angett behövliga insatser för att nå måluppfyllelse.

Det är samernas ansvar att se till att samiska språk ska fortleva men det torde vara klart att det inte går att säkra samiskans framtid utan samhällets stöd och aktiva åtgärder.¹⁹

Sametingets vision med det samiska språket är:

- Alla samer kan tala, läsa och skriva samiska.
- De samiska språken är levande och välmående språk som används och värdesätts i samhället.

Sametinget ser behov av aktiva åtgärder inom alla samiska språk och äskar resurser för att aktivt leda det samiska språkarbetet och för att kunna stärka de samiska språkens ställning i Sverige.

Språkcentra

Sametinget har i handlingsprogrammet lyft upp behov av fler språkcentra (inom nord-, lule- och umesamiskt område) i syfte att få ett brett och fungerande revitaliseringsarbete som utgår från lokalsamhällets speciella behov och förutsättningar. Redan inför etablering av nuvarande språkcentra på sydsamiskt område har Sametinget framfört behov av språkcentra även i nord- och lule samiskt område. SOU 2006:19 (s. 290) hade samma åsikt i frågan:

”Efter hand bör etableringar även ske i de lule- och nordsamiska områdena, så att språkarbetet kan stärkas även där.”

Sametinget har tagit del av erfarenheter från Norge som visar att lokalisering av språkcentra har stor betydelse för lokalsamhället då ett språkcentrum bidrar till att stärka kompetensen i samiska språk och kultur, bidrar till att skapa språkarenor och kan verka för att vara identitetsskapande för den samiska befolkningen i verksamhetsområdet.²⁰ I SOU 2006:19 pekades just erfarenheter från Norge och Finland ut som tillräckliga för att skapa underlag för igångsättande av språkcentra. Sametinget ser behov av utökade resurser till inrättande av språkcentra inom nord-, lule- och umesamiskt område för att förstärka det samiska språkarbetet och vill att regeringen tillskjuter medel för detta ändamål. Inledningsvis finns det behov av förstärkning av fyra språktjänster samt resurser för språkliga insatser.

Giellagáldu - Terminologiarbete på samnordisk grund

Ett gränsöverskridande språksamarbete är en självklarhet för oss samer som ett folk i flera länder. För att stärka och utveckla ett samnordiskt språkarbete driver sametingen i Sverige, Norge och Finland ett gemensamt språkvårds- och terminologiarbete i projektet Giellagáldu, som delvis finansieras med Interreg-medel. Det är viktigt att ett språks terminologiarbete sker på ett sådant sätt att det blir relevant för språkanvändarna samt att det har legitimitet i

¹⁹ SOU1990:91, Samerätt och samiskt språk.

²⁰ Nygaard V., Varis Balto, Å.M., Solstad, M., Solstad, K.J. (2012) Evaluering av samiske språkcentre, Rapport 2012:6, Norut, Norge

det samiska lokalsamhället där språket talas. Det samnordiska språkarbetet påbörjades på 1970-talet. Det är av stor vikt för språkutvecklingen att samtliga nordiska länder har möjlighet att vara delaktiga i språkarbetet när det gäller ny terminologi och språknormering för att undvika att språken utvecklas åt olika håll. Risker är stora när majoritetsspråket i respektive land påverkar de samiska språken. Genom en långsiktig finansiering av Giellagáldu möjliggörs övertagande av andra uppdrag som t ex övertagande av granskning av samiska ortnamn i Sverige, övertagande av språkinsatser som rör samiska språket utifrån regeringens minoritetspolitik. Sametinget äskar medel för fyra språkarbetare samt att detta arbete kan bedrivas i språksektioner som är utsedda experter med beslutanderätt, 4 000 tkr årligen.

Samiskt språkarbete

Samiska språk har från och med 2016 fyra godkända ortografier. Umesamiska språkets ortografi blev godkänd 2016. Sametinget har en organisation och finansiering för nord, lule- och sydsamiska språkkonsulenter men däremot behöver Sametinget extra resurser för att kunna möta de behov och förväntningar som umesamiska språket har såväl internt som externt.

Stöd på individnivå

Sametinget har uppmärksammat svårigheter att få fungerande undervisning på samiska till samiska barn och ungdomar. Barn och ungdomar har inte möjlighet att inom svenska skolsystemet tillgodogöra sig undervisning som främjar samiska språkets utveckling vilket leder till svårighet att rekrytera studenter till universitetsstudier i samiska språk. Detta medför en brist på kvalificerad personal för tjänster som kräver kompetens i samiska språket. Sametinget pekar i det språkpolitiska handlingsprogrammet ut behovet av en stipendieordning för studier i samiska, bl. a. för att kompensera studenter för att de väljer att fortsätta studera för en samisk kompetens istället för att efter examen gå till avlönat arbete. Det kan redan på gymnasienivå leda till att studier i samiska blir attraktivt, vilket förväntas generera att fler går till högre studier i ämnet. Det finns behov av stöd för att stimulera till språkstudier i samiska för att fylla de behov av språkresurser som finns i samhället på alla samhällsområden. Stipendieordning är ett sätt, men även andra sätt att stimulera samisk allmänhet att bedriva samiska studier kan göras genom att tillrättalägga i redan befintliga stödordningar respektive författningar ett syfte att stimulera till samiska studier för att kunna möta samhällets behov av befattningshavare med samisk kompetens. Sametinget bör ges resurser för att genomföra och administrera dessa stödformer.

Bilaga 1

Sametingsvalet 2017

Anordna utbildning för nyvalda politiker. Sametingets folkvalda organ, plenum, bestående av 31 ledamöter samt deras ersättare antas delta på utbildningen. För resor, arvode, utbildningsanordnare samt lokal.

Bilaga 2

Samernas bibliotek

Sametinget anser att Samernas bibliotek ska bedrivas som ordinarie verksamhet inom Sametinget och finansieras inom förvaltningsanslagets ram istället som nu som ett verksamhetsbidrag ur anslagspost 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet*. Samernas bibliotek har en viktig funktion att synliggöra den samiska litteraturen och det samiska språket och är således ett viktigt instrument i arbetet med att revitalisera samiska språket.

För att ge förslag på hur samisk biblioteksverksamhet ska utvecklas och klara kraven i bibliotekslagen behöver verksamheten ses över utifrån bibliotekets roll i det samiska samhället, de samiska skolbibliotekens behov, anpassning till ny medieverklighet, teknisk utveckling och användarnas behov.

Bilaga 3

Jämställdhet

Sametinget antog 2005 ett jämställdhetsprogram med syfte att arbeta för att öka jämställdheten i det samiska samhället. 2010 genomförde Sametinget särskilda satsningar för samiska kvinnor utifrån regeringens uppdrag. 2013-2014 fick Sametinget tillsammans med 18 andra myndigheter ett särskilt uppdrag av regeringen att arbeta med jämställdhetsintegrering.

Sametinget bör identifiera kunskapsluckor för vad och vilka jämställdhetsproblem som finns i det samiska samhället. För att klara detta avser Sametinget att kartlägga inom vilka områden utvecklingsbehoven är som störst. Utifrån genomförd kartläggning och nulägesanalys ska Sametinget skapa mål, aktiviteter och inriktning på jämställdhetsområdet. För att kunna genomföra kartläggningen bedömer Sametinget ett behov av konsultstöd som genomför kvantitativa alternativt kvalitativa undersökningar i det samiska samhället. Utifrån undersökningen genomförs en analys.

Bilaga 4

Etiskt råd

Det etiska rådet ska ur ett urfolksperspektiv på historisk och samisk kulturell grund skapa rådgivande riktlinjer samt verka som ett rådgivande organ i etiska frågor. Behovet av detta arbete beror på historiska oförrätter som begåtts mot samerna som folk. Sametinget har 2007 behandlat frågan om samiska mänskliga kvarlevor och fattat inriktningsbeslut i frågan. Beslut i plenum, 2007-02-20–22, § 14, anger bl. a. att Sametinget kräver repatriering - återföring - av samiska mänskliga kvarlevor. Sametingets arbete med återföring av samiska mänskliga kvarlevor har emellertid stått stilla sedan 2010 då finansiering saknats för upprättande av särskilt etiskt råd för att kunna arbeta vidare med frågan om repatriering.

Sametingets styrelse har 2016-12-05--08 tillsatt ett etiskt råd på tre personer som ska arbeta fram rådgivande riktlinjer/policys som Sametinget ska använda som beslutsunderlag vid hantering av frågor rörande hantering av mänskliga kvarlevor och andra närliggande frågor. Resultat av gruppens arbete förväntas bli en strategi/plan för fortsatt framtida arbete, kriterier för hantering, ritualer för ceremonier etc. så att det finns en samisk etisk norm och en sammanhållen åsikt i frågor rörande samiska mänskliga kvarlevor. Sametinget har i inledningsskedet behov av förstärkning av resurser till etiska rådets praktiska arbete med etiska frågor. Därefter så finns förväntan på att staten börjar planera en finansiering av återförandet av mänskliga kvarlevor från svenska institutioner till Sametinget. Staten måste ta sitt ansvar och lösa finansieringsfrågan för själva återförandet.

Bilaga 5

Samiskt parlamentariskt råd (SPR)

Sametinget i Sverige har ett avtal med övriga nordiska sameting om att ha ett samarbete över gränserna. SPR etablerades år 2000 med Sametingen i Norge och Finland som medlemmar. Det svenska Sametinget anslöt sig till samarbetet 2002. Samerådet och samerna i Ryssland har observatörsstatus. Respektive sameting utser sina ledamöter för en mandatperiod på fyra år. Planer finns på att ge ryska samer samma ställning som övriga sameting, eftersom *Sami Sobbar - Sami Assembly* bildats på rysk sida. Rådet består av 21 ledamöter, sju från vardera sameting. Ordförandeskapet roterar mellan de tre sametingspresidenterna. Det övergripande syftet är att stärka det gränslösa samarbetet mellan samer och föra samernas gemensamma talan internationellt. Bland annat prioriteras samisk forskning, samiskspråkig infrastruktur och ungdomsarbete. En annan prioritering är samisk språkutveckling och språkpriset Gollegiella som delas ut vartannat år. Därutöver är rådets uppgift att samordna och föra samernas gemensamma talan internationellt, framförallt gentemot andra urfolk.

Parlamentarikerkonferenser 2020

Vart tredje år träffas ledamöterna från de tre nordiska sametingen samt representanter från de ryska samerna till en gemensam konferens för att dryfta gemensamma frågor. Den första parlamentarikerkonferensen ägde rum i Jokkmokk 2005, den andra i Rovaniemi 2008, den tredje i Kirkenes 2011, den fjärde i Umeå 2014 och den femte i Trondheim 2017. Nästa planerade parlamentarikerkonferens förväntas äga rum 2020 vilket gör att Sametinget äskar om medel för att anordna konferensen, alternativt delta på konferens som anordnas i Finland.

Värdland 2018-2019

SPR representerar samerna som folk till exempel i frågor som gäller samernas status som urfolk i EU och samernas roll i EU:s regionalpolitik. SPR är även engagerad i samarbetet med arktiska parlamentariker och deltar på arktiska parlamentariska konferenser. SPR har agerat aktivt för att lotsa FN:s urfolksdeklaration genom FN-systemet för ett godkännande i generalförsamlingen. Både när Rådet för mänskliga rättigheter och FN:s tredje kommitté behandlade förslaget till urfolksdeklaration ingick en expert från SPR i den svenska delegationen. Det land som agerar värdland är också det land som innehar ordförandeposten vilket innebär att hen kommer att representera SPR i likande församlingar som nämnts ovan.

Utöver ordförandeskapet anordnar värdlandet cirka elva styrelsemöten där två deltagare från varje land deltar. På samtliga möten finns tolkar för samtliga samiska varieteter samt finska. Utöver detta översätts handlingar till samtliga språk.

	<i>Värdland 2018-2019</i>	<i>Parlamentarikerkonferens 2020</i>
SPR	2 820	4 100 ²¹

²¹ Resa, logi, konferenspaket, galamiddag, arvoden samt traktamenten.

Bilaga 6

Samisk nationalscen

Sametinget har tillsatt en arbetsgrupp tillsammans med Giron sámi teáhter för att arbeta för att få en samisk nationalscen i Sverige. Nuvarande finansiering för teaterns drift kommer från en överenskommelse mellan stat, landsting och kommuner. På teaterns hemsida finns teaterns uppdrag beskrivet: "Vårt uppdrag är att bedriva professionell scenkonst med den samiska kulturen och identiteten som grund och främja de samiska språken genom att lyfta samhällsaktuella frågor."²²

Den samiska teaterns utveckling hämmas av ägare med lokala och regionala intressen. Samiska teatern ska kunna arbeta och samarbeta över gränser, såväl läns- som landsgränser. Men för att få en gynnsam utveckling och bred förankring i lokalsamhällena är det bra för en framtida nationalscen att lokala och regionala intressen finns med och delfinansierar teaterns verksamheter inom respektive region. En verksamhet inom samisk nationalscen sker då utifrån det lokala samhällets definierade behov.

Samisk teater i dess nuvarande form är ett konstuttryck som har existerat sen 1970- talet i den samiska kulturen och idag räknas som en stor del av samisk scenkonst. I skapandet av en föreställning finns dessutom de flesta samiska konstformer/uttryck representerade som naturliga och självklara element. Eftersom samisk teater är ett förhållandevis nytt uttrycks sätt behöver det finnas möjlighet och större resurser för den fria scenkonsten inom teater att utforska och experimentera vad samisk teater kan vara, utifrån rötterna i den samiska kulturen.²³

En samisk nationalscen möjliggör betydande arbete för den samiska gemenskapen och teatern vill också i framtiden betyda mer för samhällsdebatten och specifikt för de aktuella samiska frågorna genom att teaterns turnerande föreställningar kopplas till samtal, föreläsningar och debatter. Teaterns ambition är att bli en arena för demokratiska samtal och med sin verksamhet möta hela samiska befolkningen, gammal såväl som ung. En samisk nationalscen möjliggör att det samiska kulturarvet och identiteten berättas av teatern med fler teaterföreställningar, på fler platser, på fler av de samiska språken och med ännu större konstnärlig höjd.

Arbetet i arbetsgruppen fortsätter under 2017 och förväntningen är att staten ska överväga hur en samisk nationalscen ska stödjas redan under 2018.

²² www.samiteahter.org 2017-01-03

²³ Sametinget i Sverige 2013, Strategi för den framtida samiska scenkonsten i ett samnordiskt perspektiv, <https://www.sametinget.se/64399> 2017-02-23

Bilaga 7

Samisk idrott

Sametinget anser att samiska idrottsorganisationer ska få ta del av statliga medel som varje år fördelas till idrott i Sverige. Samiska idrottsrörelsens organisation och verksamhetsprofil överensstämmer inte med den struktur och det regelverk för stöd m.m. som finns för idrott i Sverige. Därför är det viktigt att skapa en särskild bidragsordning för samisk idrott i syfte att främja och utveckla verksamheten på utövar- och organisationsnivå. Den samiska organiserade idrotten har funnits länge men kanske inte fått uppmärksamhet på själva utövningen då brist på finansiering oftast står i fokus. Redan 1948 var första vintermästerskapet och nu anordnas om gynnsamma ekonomiska förutsättningar råder såväl sommar som vintermästerskap. Resursbristen har resulterat i att den samiska idrotten på svensk sida av Sápmi inte har kunnat utvecklas på det sätt som idrottsorganisationerna eftersträvat.

Den samiska idrotten är viktig för det samiska folket, inte bara ur hälsosynpunkt men också socialt och kulturellt. Samisk idrott är en socialiseringsarena för barn och ungdomar men också en arena för möten mellan samer från olika områden och en viktig arena ur ett urfolksperspektiv. Många av de samiska idrottsgrenarna (lassokastning, renskötartävling) har en direkt eller indirekt koppling till det traditionella livsmönstret.

Det anordnas internationella tävlingar för samer som folk och urfolk men samer i Sverige har inte alltid möjlighet att med egna resurser delta på tävlingar som ordnas utomlands, såvida inte grannlandet Norge erbjuder hjälp med finansiering. Internationella arenor är landslag i Viva World Cup, en veckolång fotbollsturnering för icke självstyrande regioner, samt Arctic Winter Game, samnordiska insatser för elitaktiva samiska ungdomar i längdskidåkning.

Sametinget ser behov att det för den samiska idrotten skapas en särskild bidragsordning som administreras av Sametinget.

Bilaga 8

Samtliga riksdagspartier har politiska ungdomsförbund. Deras roll har traditionellt ansetts vara att fostra framtida politiker och mobilisera unga väljare. Detta behövs även inom den samiska politiken. I dagsläget finns det inga ungdomsförbund inom sametingspartierna. Det kan bero på att partistödet är relativt lågt och att det inte finns möjlighet att söka särskilda medel för ungdomsverksamhet. Ungdomsförbund får statliga bidrag via Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor om de uppfyller vissa definitioner samt krav på öppenhet, demokrati och självständighet och uppnår kravet på lägsta antal medlemmar. Bidrag lämnas också till barn- och ungdomsorganisationer som företräder nationella minoriteter i Sverige och som har minst 200 medlemmar i åldrarna 6-25 år. Kravet på minst 200 medlemmar är ett orimligt krav för ett sametingsparti som totalt har ca 100-200 betalande medlemmar.

Bilaga 9

Stiftelsen Gaaltije ska bedriva en verksamhet som bidrar till kulturell och språklig utveckling av det sydsamiska samhället. Gaaltije verkar som ett publikt centrum för information om det sydsamiska samhället och kultur samt är en samisk mötesplats.

Verksamheten i kulturcentret är också ett tydligt besöksmål samt att de bedriver verksamhet som främjar näringsutveckling, tillkomsten av nya företag och förbättrade näringsvillkor.

Gaaltije är en tydlig aktör m.h.t. till det sydsamiska språket, dess användning och utveckling.

Idag saknas fast finansiering och att bedriva en sådan viktig verksamhet i projektform är ohållbart med hänsyn till kontinuerlighet och kompetensförsörjning.